

VOLITATUD ARHITEKT V

EESSÕNA

Eesti kutsekvalifikatsiooni süsteemis määratletakse kutsekvalifikatsiooni nõudeid viiel tasemel. I tase on madalaim ja V tase kõrgeim (vt lisa A – Kutsekvalifikatsiooni süsteemi terminid). Kõik kutsed ei eelda kutsekvalifikatsiooni tasemete fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonitasemed, sealhulgas vajaduse korral ka haridusnõuded, määrab kindlaks kutsenõukogu.

Käesolev kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide vahel kokkulepitud nõudeid volitatud arhitekti V kutsekvalifikatsioonile.

Kutsestandardi kavandi koostas Kultuuri Kutsenõukogu moodustatud töörühm koosseisus:

Jüri Soolep	Eesti Kunstiakadeemia
Ilmar Heinsoo	Eesti Arhitektide Liit, AIB ARX
Enn Rajasaar	Eesti Arhitektide Liit, AB JVR
Tiina Skolimowski	Tallinna Tehnikakõrgkool
Tõnu Laigu	Eesti Arhitektide Liit
Tiina Tallinn	Eesti Arhitektide Liit

Ajavahemikus 22.04-03.05 2004 a. viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus. Kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on töörühm arvestanud arvamusküsitlustel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Käesolev kutsestandard on koostatud esmakordselt.

Volitatud arhitekt V kutsestandard on kinnitatud 28.05 2004 a. Kultuuri Kutsenõukogu otsusega nr. 4.

Kutsestandardis määratletud kutsekvalifikatsioon on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

Kutsestandardite kasutusala on järgmine:

- 1) töötajate kutsekvalifikatsiooni nõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kutsekvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi kuulub arhitektuur arhitektuuri ja projekteerimise ning nendega seotud tehniliste konsultatsioonide valdkonda, kood 742.

Ametite Klassifikaatori² järgi kuulub volitatud arhitekt 2. pearühma “Tippspetsialistid”, kood 2141.

3 KUTSENIMETUS JA KUTSEKVALIFIKATSIOONI TASE

Eesti keeles:	Volitatud arhitekt V
Inglise keeles:	Chartered Architect V
Vene keeles:	Уполномоченный архитектор V

4 KUTSEKIRJELDUS

Arhitekt on ülikooli või sellega võrreldava õppeasutuse arhitektiõppe lõpetanud isik. **Volitatud arhitekt** on Ehitusseaduse vastutava spetsialisti mõistele vastav tippspetsialist, kes on võimeline iseseisvalt ja omal vastutusel koostama, konsulteerima, hindama ja juhtima maa-alade, linnade ja asulate ruumilisi planeeringuid ning ehitiste projekte.

Volitatud arhitekt V kutse eeldab lisaks arhitekti tiitlile vähemalt 5-aastast töökogemust viimase 6 aasta jooksul.

Volitatud arhitekt on võimeline, koostades, konsulteerides, hinnates ja tellides planeeringuid ning ehitiste projekte, ette nägema ja üheks tervikuks siduma viimaste põhjal realiseeruva tegelikkuse selle kõigis aspektides. Sellise tegelikkuse terviklikkuses on arvesse võetud keskkonnaalased, majanduslikud, loomingulised, konstruktiivsed, tehnoloogilised, sotsiaalsed, kultuurilised ja juriidilised aspektid.

Volitatud arhitekt töötab vastutava tippspetsialistina planeeringute koostamisel ja ehitiste projekteerimisel või riigi- ja omavalitsusasutuste vastavatel ametikohtadel. Oma töös lähtub Volitatud arhitekt heast projekteerimis-, planeerimis- ja ehitustavast.

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

² International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

Täpsed kutseomistamise tingimused fikseeritakse Volitatud arhitekti kutsequalifikatsioonide tõendamise ja omistamise korras.

5 KUTSEOSKUSNÕUDED

5.1 Üldoskused ja -teadmised (vt lisa B)

Teadmised

- 5.1.1 Esteetika, filosoofia, sotsiaalteaduste ja kultuuriajaloo põhimõisted ning enam levinud teoreetilised süsteemid
- 5.1.2 Täppisteaduslikud, loodusteaduslikud ja filosoofilised uurimismeetodid
- 5.1.3 Majanduse funktsioneerimise põhimõtted
- 5.1.4 Kutsealaga seonduvad õigusaktid
- 5.1.5 Info- ja kommunikatsiooni- ja projekteerimistehnoloogia alused

Oskused

- 5.1.6 Keeleoskus (vt lisa C)
 - 1) eesti keel – kõrgtase
 - 2) kaks võõrkeelt – kesktase
- 5.1.7 Kirjalik, suuline, visuaalne ja matemaatiline eneseväljendus- ning suhtlemisoskus

5.2 Põhioskused ja -teadmised

Põhioskused ja -teadmised jagunevad järgmistesse valdkondadesse: loominguine, väljendusoskuslik, konstruktiivne, tehnoloogiline, keskkonnavalne, kultuuriline, sotsiaalne, majandusalane ja juriidiline valdkond.

5.2.1 Loominguine valdkond

Teadmised

- 1) ruumi ja eelkõige ehitatud keskkonna kultuuriline, ajalooline, eetiline, sotsiaalne, looduslik, tehnoloogiline ja majanduslik taust
- 2) Eesti ja maailma arhitektuuri, kunsti ja linnaehituse ajalugu ning nende kirjeldamise enam levinud teoreetilised käsitlused
- 3) ehitusvaldkonna ja planeerimise kultuuriline, sotsiaalne, keskkonnavalne, majandusalane ja professionaalne taust

Oskused

- 4) näha terviklikult ja omavahel seostatult tellija soove ning ruumiprogrammi; planeeringu ja arhitektuurse projekti olemuslikku tähendust ja kirjeldust ning eespool nimetatute baasil tekkivat ruumilist tegelikkust
- 5) projekteerimisprotsessis katsetada, analüüsida ja hinnata erinevaid lahendusi ja teha nendest järeldusi, mis piisava loominguilise, filosoofilise, meetoodilise ja teoreetilise järjekindlusega kujunevad lõplikul projektlahendusel
- 6) planeeringu ja arhitektuurse projekti lahenduse viimine kvaliteedini, mis arvestab kujuneva tegelikkuse ruumilist, kultuurilist ja ajaloolist konteksti ning suhtub säästvalt keskkonna, töö ja raha kasutamisse
- 7) planeeringu ja ehitise projekti lahenduse viimine kvaliteedini, mis toetab kujunevas tegelikkuses tellija ja avalikkuse huvide arvestamist ning nende seadmist õiglasesse tasakaalu

- 8) konkreetsete lähteandmete sünteesimine viisil, mis omapoolisel projektlahendusel võimaldaks tõusta kõrgemale kvalitatiivsele tasemele ette antud eeldustest
- 9) planeerimis- ning projekteerimisprotsessi kui terviku analüüsimine ja juhtimine loojaisiksuse ja loomingulise meeskonna juhina
- 10) projektlahenduse põhjal tekkinud tegelikkuse hindamine ja analüüsimine ning sellest järelduste tegemine uues projekteerimisprotsessis
- 11) mastaabitunnetus ja proportsioon

5.2.2 Väljenduslik valdkond

Teadmised

- 1) enam levinud kommunikatsioonitehnoloogiad, -meetodid ja -meediumid arhitektuuri valdkonnas
- 2) ruumilise planeerimise ja sidusalade (geodeesia, geoloogia, geograafia, konstrueerimine, tehnoloogia jne) kirjeldamine ning esitluse tehnoloogiad ja meediumid
- 3) tellija, riigi- ja omavalitsusesindajatega ning avalikkusega suhtlemine kõigis planeerimise ja projekteerimise etappides
- 4) planeeringule ja projektlahendusele piisavalt selge, detailse ning ülevaatliku esitlusvormi andmine, mis lubaks selle olemust ja tähendust mõista üheselt nii professionaalsel tasemel kui ka avalikkusega suhtlemisel
- 5) projekteerimismeeskonna erinevate liikmetega suhtlemine nii professioni siseselt kui ka väliselt

Oskused

- 6) enam levinud kommunikatsioonimeediumide ja tehnoloogiate kasutamine: joonistamine, maalimine, joonestamine, modelleerimine, maketeerimine, analoogne ja digitaalne projektsioonivahend ning nende tarkvara jm
- 7) seletuskirjade, raportite ja ülevaadete koostamine, mis selgelt, analüütiliselt ja loogiliselt katavad kogu erialavaldkonna

5.2.3 Konstruktiivne ja tehnoloogiline valdkond

Teadmised

- 1) teoreetilise mehaanika, tugevusõpetuse, ehitusmehaanika, ehitusfüüsika, materjaliõpetuse valdkondade üldpõhimõtted
- 2) geotehnika, ehituskonstruksioonide projekteerimise, ehitusala tootmistehnoloogia ja ehitusmaterjalide kasutamise üldpõhimõtted
- 3) hoonete tüpoloogia ja funktsionaalse kavandamine
- 4) ehitusfüüsika hoonete ja ehituskonstruksioonide kavandamises
- 5) ehitiste tehnosüsteemide kavandamise põhimõtted
 - a) soojusvarustus, küte ja ventilatsioon
 - b) veevarustus ja kanalisatsioon
 - c) energiavarustus ja elektripaigaldis
- 6) ehitusprotsessi kavandamine ja juhtimine

Oskused

- 7) enam levinud tarindite lahendamise põhimõtted, mis võimaldavad püstitada ülesandeid ehituskonstruktorile
- 8) piirdetarindite ehitusfüüsikaline arvutamine ja kavandamine
- 9) enamlevinud ehitise tehnosüsteemide põhimõtteline lahendamine, mis võimaldab püstitada ülesandeid vastava eriala spetsialistile

- 10) kogu planeerimis- ja projekteerimisprotsessi juhtimine peatöövõtjana
- 11) nõustamine ja järelevalve teostamine planeerimis- ja projekteerimisprotsessis

5.2.4 Keskkonna valdkond

Teadmised

- 1) keskkonna ruumiline, kultuuriline, ajalooline, eetiline, esteetiline, sotsiaalne, looduslik, tehnoloogiline ja majanduslik taust ning nende aspekte kirjeldavad põhilised teooriad
- 2) globaliseerumise ja jätkusuutliku arengu põhimõtted planeerimise, projekteerimise ja ehitustegevuse valdkonnas

Oskused

- 3) loodus- ja ehitatud keskkonna kirjeldamine, hindamine ja analüüsimine
- 4) loodus- ja ehitatud keskkonna kavandamine, arvestades üldinimlikke ja esteetilisi väärtusi ning jätkusuutlikku arengut
- 5) planeerimise käsitlemine arhitektuurse projekteerimise lähtealuse ja orgaanilise osana

5.2.5 Kultuurivaldkond

Teadmised

- 1) keskkonna kui ruumi ja keskkonna kui kultuuri olemus ning neid selgitavad põhilised teooriad ning kirjeldamise viisid ja meetodid

Oskused

- 2) inimeste, ehitiste ja keskkonna vahelised kultuurilised seosed
- 3) tehnika ja tehnoloogia kui kultuuri ja kultuuriajaloo osa
- 4) planeeringu või arhitektuurse projekti sidumine tervikuks, toetudes kollektiivsele kultuurikogemusele

5.2.6 Sotsiaalne valdkond

Teadmised

- 1) keskkonna kui ruumi ja keskkonna kui inimühiskonna olemus ning neid selgitavad põhilised teooriad ning kirjeldamise viisid ja meetodid
- 2) ühiskonna, raha- ja kinnisvaraturu ning ehitusturu arengusuunad

Oskused

- 3) eetiline toimimine keskkonna, ühiskonna, tellija ja oma professiooni suhtes

5.2.7 Juriidiline ja majandusalane valdkond

Teadmised

- 1) planeerimisseadus, ehitusseadus ja teised planeerimistegevuse ning ehitusalaga seonduvad seadused, määrused jm õigusaktid
- 2) Euroopa- ja Eesti ehitusstandardid ja tehnilised normid. Teiste riikide ehitusnormide kasutusvõimalused
- 3) ettevõtlust reguleeriva seadusandluse tundmine mahus, mis lubab arhitektil juhtida bürood või projekteerimisettevõtet
- 4) põhilised ehitise majandusliku ja tehnilise analüüsi alused ning ehitiste, ehitustoodete ning ehitusprojektide hindamise alused
- 5) põhilised riskid, kindlustused ja lepingud, mis toimivad või reguleerivad projekteerimise ja ehitamise valdkonda

Oskused

- 6) Eestis toimivate seaduste, ehitusstandardite ja tehniliste normide leidmine ja kasutamine
- 7) planeeringu ja projektlahenduse viimine kvaliteedini, mis arvestab kujuneva tegelikkuse tervislikkuse ja ohutusega nii ehitusprotsessi käigus kui ka kasutamisejärgus

5.3 Isikuomadused ja võimed

- 1) ruumitaju ja ruumilise ettekujutamise võime
- 2) loominguline mõtlemine
- 3) loogiline mõtlemine ja üldistusvõime
- 4) iseseisvus ja otsustamisjulgus
- 5) vastutusvõime ja täpsus
- 6) koostöövõime
- 7) pingetaluvus
- 8) saavutusvajadus

6 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib kutsestandardit muuta enne kehtivusaja lõppu.

KUTSEKVALIFIKATSIOONI SÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmiste, oskuste, vilumuste, kogemuste, väärtushinnangute ja isikuomadustele.

Kutsekvalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel.

Kutsekvalifikatsioonisüsteemis on viis taset, kusjuures I tase on madalaim ja V tase kõrgeim. Planeerimise ja arhitektuurse projekteerimise kutsealal on kutsekvalifikatsiooni süsteemis ainult V kutsekvalifikatsioon.

I tase – töötaja täidab tööülesandeid ühesuguses olukorras, on omandanud kutsealased oskused ja teadmised enamasti kutsealasel väljaõppel, võib vajada juhendamist töö käigus, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

II tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste omab vilumust ja kogemust, töötab iseseisvalt, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

III tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses ja vahelduvas olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste ning vilumustele ja kogemustele omab meisterlikkust, valmisolekut kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

IV tase – töötaja täidab analüüsimist ja otsustamist eeldavaid tööülesandeid muutavas olukorras, omab kutsealaseid teadmisi ja oskusi; korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

V tase – töötaja täidab teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid muutavas olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

KUTSEOSKUSNÕUDED

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioscused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

KONKREETSETE TEADMISTE JA OSKUSTE TASEMETE KIRJELDUSED

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Keskase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine.

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Alljärgnevides nõuetes on lähtunud Eesti Vabariigi keeleseaduses kasutatavatest keeleoskustasemetest, laiendades samad nõuded võõrkeelele.

Eristatakse kolme keeleoskustaset:

Algtase – keele piiratud suuline ja elementaarne kirjalik oskus. Isik tuleb toime tuttavates keelekasutusolukordades, saab aru selgest kõnest igapäevaelu puudutavatel teemadel, mõistab üldjoontes lihtsama teksti sisu ning oskab täita lihtsaid tüüpdokumente ja kirjutada lühikesi tarbetekste.

Kesktaase – keele suuline ja piiratud kirjalik oskus. Isik tuleb toime mitmekesistes keelekasutusolukordades, saab aru normaalse tempoga kõnest, mõistab raskusteta igapäevaelu kajastavate tekstide sisu, suudab kirjutada oma tegevusvaldkonda puudutavaid tekste.

Kõrgtaase – keele suuline ja kirjalik oskus. Isik väljendab ennast vabalt, sõltumata keelekasutusolukorrast, saab aru ka kiire tempoga kõnest, mõistab raskusteta keerulisemate tekstide sisu, suudab kirjutada stiililt ja funktsioonilt erinevaid tekste.